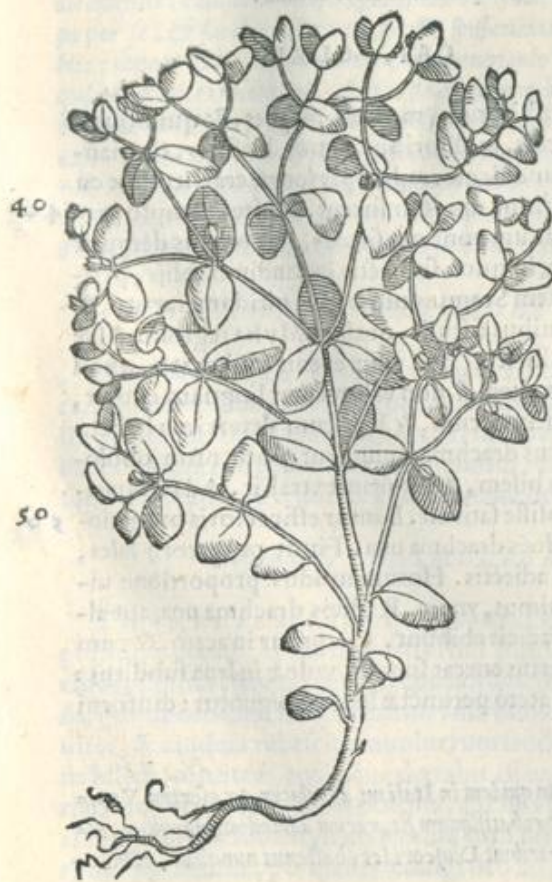

Λαθύρις. LATHYRIS.

CAP. CLXI.

PEPLVS.

LATHYRIS, quam aliqui tithymalum appellant, eamque tithymalorū numero adscribunt, caulem emittit cubiti altitudine, & digitali crassitudine, inanem. gignitur in cacumine alæ, & folia in caule oblonga, amygdalinis proxima, latiora, & læuora: quæ autem in summis ramulis exierunt, minora conspiciuntur, aristolochiæ, aut oblongæ hederæ figura. In cacumine fructum summis furculis gerit, triplici loculamento insignem, rotundum, ceu capparin, in quo grana, intercurfantibus membranis, inter se distincta continentur, eruis maiora, rotunda: quæ dum corticibus exuuntur, candida sunt, & gustu dulcia. Nullus radicis vsus. totus frutex lacteo succo turget, uti tithymalus. Grana sex, aut septem in catapotio, aut cum ficis, aut palmulis deuorata aluum purgant: sed aqua frigida postea sorbenda. trahunt autē bilem, pituitam, & aquas. Succus, tithymali modo exceptus, eundem effectum præbet. Cum gallinaceo, aut oleribus folia decoquantur ad eisdem effectus.

LATHYRIN officinæ Cataputiam appellant. Planta est uulgaris notitiæ. Hæc in Hetruria frequentissima nascitur. Apud Insubres, quod aluum ualenter euacuet, uomitionesque eliciat, catapuzza uulgò nominatur. Iisdem pollet facultatibus, quibus & ricinus, iisdem quoque medicamentis insinatur. Huius plantæ meminit Actuarius in suo libro de compositione medicamentorum, ubi ita scribit. Lathyrus uehementer pituitam purgat. Dantur grana eius maiora, quindecim: minora uerò uiginti. Iis qui efficacius purgari cupiunt, mandenda præcipito: ijs uerò, qui detractionem non desiderant copiosam, iubendum est, ut integra deuorent, præsertim si qui sumit, malo fuerit stomacho. hæc Actuarius. Lathyrus uires descripsit Galenus libro VII. simplicium medicamentorum, sic inquit. Lathyrus, sunt qui dicant & hanc esse tithymali speciem, tum quod similiter illis succum habeat, tum quod eodē illis modo purget, totaque illis facultate similis sit. nisi quod semen gustantibus uideatur dulce: quod sane etiam maxime purgatoriâ uim obtinet. Quæ planta Λαθύρις Græcis, Lathyrus item Latinis dicitur: Arabibus, Mendana, seu Mahendane: Italis Lathiri, & Cataputia minore: Germanis, Springkraut, Spring, hoerner, & Tereib koerner: Hispanis, Tartago: Gallis, Esfurge.

Lathyrus con sideratio.

Lathyrus vi res ex Gal.

Nomina.

Πέπλος. PEPLVS. CAP. CLXII.

PEPLVS frutex est lactei succi plenus, folijs paruis ut rutæ, paulò latioribus: rotunda coma, ferè dodrantali, humi respersa: femine sub folijs paruo, rotundo, minore quàm candidi papaueris. pluribus scætet auxilijs. Vnicam radicem habet, superuacuam, ex qua fruticat. nascitur inter uites, & in hortis. Colligitur mensibus, sicatur in umbra, & continuè versatur. Fructus tufus, & feruefactus reconditur. Bilis, ac pituita detrahitur acetabulo eius in hydromelitis cyatho potu. Obsonijs inspersa conturbat aluum. muria conditur.

Πεπλίς. PEPLIS. CAP. CLXIII.

PEPLIS, quam aliqui syluestrem portulacam uocant, Hippocrates peplion, in maritimis maxime nascitur, latè opaco frutice, candidi succi pleno: folijs fatiux portulacæ, rotundis, infernè rubentibus: femine sub folijs

lijis rotundo, vti in peplo, feruente gustu: radice singulari, superuacua, tenui. Colligi, & reponi, ac dari, vti peplos, & sale condiri solet. Eisdem habet vires.

Pepli, & peplidis consid.

Vires utriusque ex Gal.

Nomina.

PEPLVM herbariorum vulgus, quod orbiculata constet coma, Esula rotundam uocat. Prouenit non modo in uinetis, sed etiam in agris cultura destitutis, lacteo succo prægnaus. Peplida uero, quæ Peplion dicitur, in maritimis nascentem, non prius quam hoc anno euulsam uidimus. Sed nobis non licuit hoc tempore eius effigiem pictam exhibere: tamen, Deo concedente, aliquando dabitur. Vtriusque vires reddidit Galenus libro VIII. simplicium medicamentorum, ubi primam de Peplo ita scribit. Peplos, quidam uero papauer spumeum, & hic frutex paruus succum habet similem tithymalis, cum in alijs, tum quia purgat, ceu illi. Mox de Peplio idem Galenus hæc uerba subiunxit. Peplium, & hic quoque frutex exiguus succum obtinet, sicut tithymali: nasciturque plerunque ad mare, radicem habens inutilem, ut & peplos: succum uero ualidum, non tamen admodum utilem. Sed semen utile est, & flatuosum, similiter semini pepli purgans. Que planta $\omega\epsilon\omega\lambda\omicron\varsigma$ Græcè, Peplus etiam Latine uocatur: officinis & uulgo, Esula rotunda. Que uero $\omega\epsilon\omega\lambda\omicron\varsigma$ Græcè, Peplis quoque & Peplium Latine dicitur.

Χαμαίσυκη. CHAMAESYCE.

CAP. CLXIII.

CHAMAESYCEM aliqui sycen nominant. Ramos emittit quaternum digitorum, teretes, succosos, in terram deiectos: folia lentis, parua, peplum planè referentia, tenuia, quæ à terra non attolluntur: semine sub folijs rotundo, ut in peplo: neque caulem, neque florem promit: radice firmatur tenui, superuacanea. Rami ex uino triti uulua dolores sedant, in pello appofiti: tollunt tumores, ac verrucas omnium generum illiti. Decoctorum cibo alius resouitur. Succus simili effectu prodest. Illitus contra scorpionis ictus auxiliatur: aduersus caligines oculorum utilis, & hebetudines, incipientes suffusiones, nubeculas, cicatrices, cum melle inunctus. In squalidis, petrosisque nascitur.

Chamaesyces consider.

Chamaesyces vires ex Gal.

Nomina.

NASCITVR Chamaesyce, quemadmodum & peplus, in uineis, petrosis, & squalidis monticulis. Hæc, ut ex totius plante descriptione colligi potest, in pepli genere enumeranda uidetur: quippe quæ ramulis exeat humi perpetuo sparsis, lacteo succo refertis: foliis, & coma peplo similibus. Hinc itaque quispiam fortè non aberraret, si censeret Chamaesyce esse minorem peplum: ego tamen id planè asserere non ausim. Chamaesyces vires tradidit Galenus lib. VIII. simplicium medicamentorum, his uerbis. Chamaesyce abstergendi simul & acrem uim possidet. Itaque acrochordonas, & myrmecias caules eius teneriores in modum cataplasmatum admoti, & ex eis liquor auferunt. Cum melle uero crassas oculorum cicatrices deterunt. sed & hebetudinem uisus à crassitie nata adiuuant, sicut sanè & suffusionum principia. $\chi\alpha\mu\alpha\iota\sigma\upsilon\kappa\eta$ sic Græcè, ut Chamaesyce pariter Latine uocatur.

Σκαμμωνία. SCAMMONIA.

CAP. CLXV.

SCAMMONIA ramos ab vna radice emittit trium cubitorum, multos, pingues, & qui nonnihil crassitudinis præ se ferant: folijs helxinæ, aut hederaceis, mollioribus tamen, hirsutis, & triangularibus: flore candido, rotundo, in calathi modum cauo, graueolente: radice prælonga, crassitudine cubitali, candida, graui odore, succo grauida. Legitur ad hunc modum succus. Capite exempto, radix in testudinis speciem cultro excuatur: quo fit, ut in cauum confluat succus, qui conchis demum excipitur. Alij scrobes in terra concamerato sinu fodiunt, in quos subiectis iuglandium folijs, profundunt succum, siccatumque extrahunt. Laudatur autem Scammonium leue, nitidum, rarum, & colore quam simillimum taurino glutini, fungosum, tenuibus fistulis, quale ex Mysia regione Asiæ deportatur. Nec attendere solum par est, si linguæ tactu albescat (hoc enim euenit adulterato, quod admisto sit tithymali lacte) sed longè magis antea narratis. item si non vehementer linguam exurat, id quod misti tithymali argumentum est. Natione autem Syriacum, & Iudaicum deterrima habentur, grauia, densa, erui farina, & tithymalo uitiata. Succus drachmæ vnus, aut quaternum obolorum pondere haustus ex aqua pura, vel mulsa, per inferna bilem, & pituitam extrahit. Ad resouendam aluum binos obolos cum sesama, aliòve semine sumpsisse satis est. Dantur efficacioris purgationis causa, succi tres oboli, cum duobus ueratri nigri, & aloës drachma una. Fiunt purgatorij sales, drachmis uiginti succi scammonia in fenos salis cyathos adiectis. Horum modus proportionem uirium: integer quidem, tria cochlearia: medius, duo: minimus, vnum. Radicis drachma una, aut altera purgat cum ijs, quæ retulimus. Nonnulli decoctum radicis ebibunt. Coquitur in aceto, & cum hordeacea farina teritur, cataplasmate ischiadicis utili. Partus enecat succus, uulua in lana subditus: tubercula discutit cum melle, aut oleo illitus. decocto in aceto perunctæ lepræ abiguntur: diuturni capitis dolores ex aceto, & rosaceo perfunduntur.

Scammonia, eiusque succi consider.

SCAMMONIUM, quod est Scammonia succus, copiosum quidem in Italiam aduehitur, præsertim Venetiæ, quò ex Alexandria Aegypti, & Syria importatur: sed quod probatissimum sit, rarum admodum inuenitur. Sic quidem quod omnibus ijs notis, ac dotibus præditum sit, quas optimo tribuit Dioscorides, hæctenus nunquam, ut ingenue

nuè fatear, sum consecutus. Nec mirum mihi quidem uidetur, cum id, quod à mercatoribus ad nos defertur, Syria-
cum plurimum sit, & Iudaicum, compactum, densum, graue, & erui fortasse farina, thymali lacte, alijsq; impostu-
ris uitiatum, & illud denique, quod ut omnium deterrimum, Dioscoridi improbat. Verum hoc parum expedites
plerique pharmacopolas, illud præstantissimum Scammonium existimant, quod linguae salua madentis contactu, fa-
cile, confestimq; albescit. In quo Dioscoridis doctrinam hi negligere manifestè deprehenduntur: quandoquidem ip-
sius Dioscoridis admonitio est, ut non solum illi experimento fidere conueniat, sed etiam alijs, certioribusq;: id nan-
que euenit adulterato quoque lactis thymali admistione. Quamobrem medici, qui Christianam religionem, ac piete-
tem colunt, si probè, sanctèq; artem medicam exercere cupiunt, pro uiribus suos quisque pharmacopolas moneat, in-
stetq; ut laudatissimum querant, habeantq; scammonium. Nam cum hoc medicamentum omnium serè electariorum,
20 catapotiorumq;: quorum passim est usus ad humores in morbis deiciendos, sit basis, qui ijs adulteratum immiscet,
nulli dubium est, quin pessima, & plerumque exitiosa consiciantur medicamenta. quo certe nihil detestabilius, nihilq;
execrabilius esse potest. Sed caueant seplasiarij, & peritorum admonitus libenter audiant: alijs enim sciant, erro-
rum perniciosorum, quos sæpe committunt, tandem meritis pœnas luent. Quod autem scammonium illud, quo om-
nes serè officinæ refertæ sunt, thymali succo sit uitiatum, hinc liquidò patere arbitror, quod decem, uel quindecim
eius grana aluum pluries resoluant, cum sinceri drachma, Dioscoridis testimonio, id uix præstare possit. Plantam,
è cuius radice scammonium colligitur, uidimus primum Neapoli, allatam (ut quidam seplasiarius asserbat) ex Gar-
gano Apulia monte, quæ omnibus notis, meo quidem iudicio, legitimam Scammoniam referebat. Sed profecto mira-
ri nobis subit, quod Galenus in libris de simplicium medicamentorum facultatibus, nihil de Scammonij uiribus memi-
nerit, cum tamen pleraque alia scriptis tradiderit longè etiam minoris momenti, atque alijs sæpius obiter Scammo-
20 nij mentionem fecerit in suis alijs monumentis. Scammonium, authore Mesue in suis simplicibus deiectionijs, quinque
corporibus læsiones inferre potest. Prima est, quod status quosdam mordaces gignit, usque adeò uentriculum lacef-
sentes, ut sumentibus nauscam commoueat. Noxa hæc tollitur, si in excuato cydonio malo, clibano, aut prunis in-
assetur, pasta undiq; circumlita, præsertim additis, aut foeniculi, aut dauci, aut apij semine, aut galanga. Inflam-
mat deinde acedinis exuperantia corporis spiritus: quo fit, ut facillè febres excitet, ijs præcipue, qui obstructionibus
uiscerum, & humoribus putrescentibus obnoxij sunt. Sed id nocuenti aufertur, admistis inter coquendum, quæ re-
frigerant, & feruorem extinguunt: cuiusmodi est psyllij seminis spissamentum, prunorum decoctum, seu potius pul-
pa, rosarum & uiolarum succus, aut dilutum, aut aqua: quinetiam si ante coctionem maceretur oleo rosaceo, aut uio-
laceo, aut cotoneorion misti saporis succo, aut admisto rhoë, aut factitio spodio. Ad hæc quod magna tum attrahen-
di, tum aperiendi facultate sit præditum, inmoderatas alui fluxiones facit: uasorum enim oscula plusquam par sit æ-
30 perit. Hæc læsio admittitur admistis rebus adstringentibusq;, nempe mastiche, cydonijs malis, succoq; ab
eis expresso, & myrobalanis, præsertim flauis. Abradit præterea acris succo, quo scatet, intestina: proinde & tor-
mina, & dysenteriam, & tenasimum excitat. Sed deletur hoc incommodum, additis humidis, pinguibus, lentisq; me-
dicamentis: cuiusmodi sunt, tragacanthæ lacryma, bdellium, amygdalinum oleum, aut rosaceum: item prunorū pul-
pa per se, & saccharo asseruata, psyllij spissamentum, mastiche, cydonia mala post sumpta, & calida aqua post bi-
bita: utpote quæ medicamentum ocuis à uentriculo & intestinis expellant, & ita simul noxam prohibeant. Hinc est,
quod prudentes medici, quò celerius scammonium à uentriculo, & intestinis deiciant, hordei iusculum, cum saccha-
ro superbibendum præbent. Obest postremo scammonium cordi, iecori, ac uentriculo, substantiæ suæ totius proprie-
tate. Vitium hoc aboletur, si illi tum calida, tum frigida admisceantur medicamenta, quæ cordi, iecinori, uentriculo-
que opem suam præstant. Deicit scammonium ualentissimè bilem, quam & à uasis, et à sanguine exhaurit. Eius deij-
40 ciendi facultas haud sanè alijs medicamentis absimilis est, quæ purgant cum labore & molestia. Planta Græcis
καμμηλία, Latinis item Scammonia uocatur; Arabibus, Scammonea, siue Sachmunia: Italis, Scammonea.

Scammonij
læsiones.

Nomina.

Χαμελαία. CHAMELAE A, CAP. CLXVI.

CHAMELAE A surculosa fruticat, ramis dodrantalibus: folia oleæ similitudinè habent, tenuio-
ra, & amara, quæ gustata linguam mordent, & arteriam deradunt. Detrahit pituitam bilemque, fo-
lijs præsertim in catapotio deuoratis, nanque duæ absinthij partes, adiecta chamelææ una, hydrome-
lite excipiuntur, & in catapotia coguntur. ea autem in uentre non liquefcunt: siquidem quotquot
50 fuere deuorata, regeruntur. Folijs cum melle tritis, sordida ulcera, & crustosa repurgantur.

Θυμελαία. THYMELAE A, CAP. CXLVII.

THYMELAE A est, ex qua granum Gnidium, quod est semen ipsius, colligitur. Hoc Syri a-
polinum uocant, quoniam fatiulini frutex suapte natura similitudinem referat. Virgas edit pul-
chras, multas, tenues, binum cubitorum: folijs chamelææ, angustioribus, & pinguioribus, uisco-
fis, gummosisque, si mordeantur: flore candido: fructu myrti in modum rotundo, qui inter initia
uiret, & tandem rubescit: in uolucrum fructus durum, foris nigrum, intus album. Hoc per infer-
na bilem, pituitam, aquasque detrahit, si uiginti granorum pars interna bibatur: uerum fauces adu-
rit. Itaque cum farina, aut polenta, aut in uuæ acino dari debet, aut melle cocto obductum deuora-
ri. Qui ægrè defudant, trito semine cum nitro, & aceto inunguntur. Folia, quæ peculiariter cneo-
rum appellantur, per messes colligi debent, & siccata in umbra recondi, Quibus dare libeat, antea
tundere,

tundere,

tundere, & nervos eximere conuenit. Illitum acetabuli modo cum diluta uini potione, aquam extrahit: mediocrius purgat, addita lente cocta, aut contritis oleribus. Thymelææ farina vuæ acerbæ succo excipitur, & in pastillos diuiditur. Herba stomacho infesta. partus imposita necat. Nascitur in montibus, & asperis. Hallucinantur, qui coccon Gnidium fructum esse chamelææ existimant, decepti quadam foliorum similitudine.

CHAMELÆA.

THYMELÆA.

Chamelææ,
& Thymelææ
confid.

CHAMELÆAM, pariter & Thymelæam Arabes confusè satis, ac perplexè Mezereon appellant. Cuius etsi duo faciant genera, unum album, alterum nigrum; tamen ijs etiam Daphnoidem admiscunt, & hæc omnia adeo confundunt, & implicant, ut hac in re nihil certi, nihilq; perpetui ac tuti ex eorum scriptis elici possit. Illarum plantarum uis in exoluendo corporis humores, tam uehemens, uiolenta, ac furiosa existit, ut nisi robustissimis hominibus tutò in medicamentum dari possint: plerunq; enim imbecilles confecerunt, abrais uisceribus, apertisq; uisus foris osculis. Quare non temerè eas Mauritani & terra leones, & plantas uiduificas cognominarunt. Proueniunt hæc planta numerose in uallis Ananiæ montibus Tridentino agro: & utræq; (licet hoc in chamelæa præterierit Dioscorides) fructum ferunt myrti baccis similem, quanuis Chamelæa quadantenus longior sit, & oliuæ formam repræsentet. Vtrique fructus initio sui exortus uirescit, mox per maturitatem rubescit, denique exiccatus niger conspicitur. Cæterum baccam, quæ è Thymelæa decerpitur, quoniam siccata piperis faciem præ se ferat, acrimoniamq; non obscurem gustantibus relinquat, rura Ananiensia, unà etiam cum Laureolæ semine, Piper montanum indifferenter nominant. Nec sanè mirum, quandoquidem & Theophrastus libro IX. cap. XXI. de plantarum historia, ubi de pipere disseruisset, statim Cnidij grani meminit: utpote quod maxime piperis imaginem referat, & admodum etiam acresentiatur. Sumunt hoc piper (ut eorum nomine utar) frequenter incolæ in suis purgationibus aduersus omnes serè morbos, ita medicos, & pharmacopolas fallere credentes. Sed sæpe euenit, ut cum futuram noxam non præuideant (quæ eorum multorum imperitia est) non solum seipfos decipiant; sed etiam sibi mortem consciscant. Et certè hoc testari possam, quòd ex montani illius piperis assumptione plures periissent, nisi antidotis nostris succurrissem, eosq; in uita seruasssem. Proinde scitè posteritatis memoriæ prodidit Mesues, nemini Mezereon præbendum esse, nisi ijs admistis antidotis, quibus eius deleteria facultas infrænari possit, quæ omnia corporis principalia membra corrumpit, ac destruit. Habentur tamen passim in pharmacopolijs catapotia, quæ de Mezereo appellant, quibus aliquando utuntur medici, ad aquam inter cutem extrahendam. Verum ea non audent exhibere (quanquam medicamenta simul receperint, quibus eorum malitia reprimatur) nisi robustis, ac fortioribus hominibus. Chamelæam tantum, quod sciam, cõmemorauit Galenus in simplicium medicamentorum censu, de cuius uiribus libro VIII. corindem ita scribit: Chamelæa uincetem habet qualitatem amaram. Quamobrem admodum sordida ulcera, & quæ maximas habent crustas, cum

Chamelææ uires ex Gal.

10

20

30

40

50

cum

eum melle purgare potest. Quæ Græcis χαμελαία, Latinis quoq; Chamelea & oleastellum appellatur: Matritanis, Mezerion, seu Alemezerion: Italis, Chamelæa: Germanis, Zylandt: Gallis, Boys gentil. Quæ uerò Græcè θυμειλαία, Latine pariter Thymelæa uocatur: Italicè, Thimelea.

SAMBVCVS.

EBVLVS.

Ακτι. SAMBVCVS.

CAP. CLXVIII.

SAMBVCVS duo genera. Vnum in arborem affurgit, furculos spargens arundinaceos, teretes, cauos, candicantes, proceros: folia iuglandis, terna quaternave, ex interuallis circa ramos exeunt, graui odore, minutim in ambitu secta: & in ramulorum cacuminibus, cauliculisque circinatae umbellæ, quæ florem candidum pariunt: mox acinum terebintho similem, in nigredine subpurpureū, racemosum, succo madentem, uinosumque. Alterum genus chamaæcte uocatur, Romanis ebulū, longè humilius est, magisque herbaceo generi assignandum: caule quadrangulo, geniculato: folijs amygdalæ, ex interuallo longioribus geniculatim expansis, pinnatisque, graueolentibus, in ambitu ferratis: muscario sambuci: flore, & acino eiusdem: radice nititur, longa, crassitudine digitali. Eadem utriusque uis, & usus exiccans, aluo detrahens aquam, stomacho inutilis. Folia olerum more coquuntur, ad pituitam, bilemque detrahendam. Caules teneri in patinis cocti, eadem efficiunt. Radix in uino decocta, & in cibis data, hydropicos adiuuat: prodest uiperarum moribus, eodem pota modo. vuluas emollit infidentium, decocto: patefacit eorum spiracula: & uitia corrigit. Acini in uino poti, eodem funguntur munere: denigrant capillos illiti. Folia, si prætenera ac mollia ex polenta illinantur, inflammationem mitigant: ambustis, & canum moribus illitu profunt: vlcera quæ dehiscunt in fistulam, agglutinant. ijs, qui podagra tentantur, cum seuo taurino, aut hircino profunt illita folia.

SAMBVCVS, & Ebulus plantæ sunt nullis non cognite. Prioris et si unum tantum genus prodatur à Dioscoride; nobis tamen duo eius obseruata sunt genera: alterum quidem montanum, & hluestro: alterum uerò urbanum, plerumq; in horticorum, & uinearum sepibus proueniens. Hæc genera fructu inter se differunt: siquidem montano bacca perpetuò rubescunt: Illud etiam discrimen facit, quòd urbanum in maiorem proceritatem adolescit, & leniore constat materie. Sunt præterea: qui palustrem Sambucum ostendant, nempe arbusculam uliginoso, & palustri solo enascentem, uirgis sambuci emulis, geniculatis, albi intus medulla, sed eaduca, & fragili materie: solum uirgineo: flore albo sambuci modo, odore non profusus inuicundò: à quo baccae prodeunt rubentes, oxyacanthæ

Sambuci, & Ebuli genera, & uites.

Ff magnitudine,

magnitudine, uinosa succo referta. quæ deuorata uomitiones eient. Aqua è sambuci floribus fronti, & sincipiti illita, capitis dolores mulcet, qui à calido humore prouenerint. Succus è radicis cortice expressus, uomitum ualentissime commouet, & aquam inter cutem pellit. Præstat idem è radicibus ebuli extractus succus. Quin & crassam pituitam ad articulos decurrentem extrahit. Ebuli semen per diutinas aquæ lotiones à nigro circumstante succo expurgatum, datur utiliter drachmæ pondere ex chamæpityos decocto, podagricis, ischiadicis, & Gallicis. Sue laborantibus: mulcet enim deiectiona ui mirificè eorum dolores, cum humores eò fluentes tum reuocet, tum deiciat. Sunt qui ex ebuli radicibus succum eliciant, insolentq; subinde, & in pastillos digerant, seruentq; ad usus. Hic clystere infusus tam intestinorum, quàm coxendicum dolores tollit à frigiditate, & flatu genitos. Supponitur conuenienter fœminarum locis ad euocandos menses, præsertim si lana exceptus intromittatur. Suffiuntur ebuli decocto commode ij, qui diuturna febre uexati ad malum deuenerunt habitum, si tamen uentriculus, & iecur interea roborentur odoratis adstringentibus, & ad id conferentibus medicamentis. Meminit Sambuci utriusque Galenus libro vii. simplicium medicamentorum, sic inquit. Vtraq; sambucus tum magna illa, & arbore scens, tum herbacea, quam & chamæastem uocant, desiccandi, conglutinandi, modicèq; digerendi facultatem obtinent. Planta, quæ ὄντι Græcis, Sambucus Latinis appellatur: Arabibus Iafacti: Italis, Sambuco, Germanis, Holder, seu Holler: Hispanis, Sabugo, & Caninero: Gallis, Suseau, & Suyer. Quæ uerò χαμαιδαντὴ Græcè, Ebulus Latine dicitur: Arabicè, Kameactis: Germanicè, Attich, & Niderer holder: Hispanicè, Hiezguos, & Sabugo pequenno: Gallicè, Hyeble.

Sambuci utriusq; uires ex Galeno.

Nomina.

ΓΥΜΝΟΚΟΜΟΝ. PYCNOCOMVM.

CAP. CLXIX.

PYCNOCOMON constat erucæ folijs, acrioribus, scabris, & crassis: caule quadrangulo: flore ocimi: femine marrubij: radice nigra, aut pallida, rotunda, exigui mali figura, terram redolente. inuenitur in saxosis locis. Semen grauia fomina, & tumultuosa facit, drachmæ instar potum. tumores discutit, illitum cum polenta: & spicula, adactosq; corpori aculeos extrahit. Folia illitu tubercula, panosq; discutunt. Radix eius in aqua mullâ duùm drachmarum pondere, aluum soluit, & bilem extrahit.

NULLAM equidem usquam plantam hæcenus sum consecutus, quæ facie Pycnocomo responderet. Quare & hoc mihi, ut ingenue fatear, referendum est inter alias herbas, quas hodie omnibus incomptas esse arbitror. Ita enim fiet, ut & posteris, quos spero futuros rei herbariæ diligentiores inquisitores, suus relinquatur scribendi locus. Nec sanè quæquam pigere debet, cum ex his, quæ nobis uel incognita, uel incerta sunt, aliquid inuenierit, & compertum habuerit, ad communem utilitatem in medium proferre. Eam ut Græci γυμνοκόμον, ita Latini Pycnocomum uocant.

Nomina.

Ἄπιος. APIOS.

CAP. CLXX.

APIOS ramulos duos siue tres iunceos spargit, rubros, tenues, qui à terra parum attolluntur: folijs rutæ, oblongioribus tamen, & angustioribus, herbaceis: femine paruo: radice hastulæ regie in formam pyri turbinata, rotundiore tamen, succi fœcunda, intus habet corpus candidum, extrà cortices nigros. Superior pars eius uomitione bilem, pituitasq; extrahit: inferior per aluum: tota utrinque purgationes mouet. Succum si libet eximere, tusa radix in hîcili mergitur, & agitata aqua, quod supernat penna selectum, exiccatur. Purgat utraq; parte is succus, fescuibolo potus.

APIOS, quæ & Ischas appellatur, nascitur in Creta (quæquam non desunt qui uelint eam quoque prouenire in Italia, præsertim in Apulia) folijs exiguis, rutæ, uel hyperico proximis, primo statim uere ab radice erumpentibus, nigrioribus tamen, alba quadam linea in longitudinè percurrente: cauliculis iunceis subrubentibus, lacteo succo madentibus: radice exterius nigra, interius cædida, pyri effigie, unde & nomen: ἄπιος enim Græcis nil aliud significat, quàm Latinis pyrum. Theophr. libro ix. cap. x. de plant. historia, Apion his notis representauit. Ischas, siue Apios folio constat rutaceo, breui, caulibus ternis, aut quaternis, humi prostratis: radice, quæ asphodelus, uerùm squamosa. Nascitur in montibus. Legitur uere. Datur ad expurgandum corpus, quod altera radice parte superius, altera inferius purget. hæc ex Theophrasto. Apion legitimam, quam primum me uidisse recordor, ad me misit Venetijs Nicolaus à Sæcto Michæle

Apij, siue Ischadis consideratio.

le Nonocomensi, medicus singularis ingenij, atq; eruditionis & rei herbarie peritus. Ceterum scribit Ruellius Apion frequentissimam in Gallia nasci, eiusq; radice ruri pauperes per inopiam frugum uesci. Sed Ruellij sententia non esse subscribendum iudico: nam cum Apios per superna, & inferna purgationem molitur, male nimirum eos haberet, qui nulla huius facultatis habita ratione copiose (ut rustici facere solent) eius radices sumerent in cibis. Apij huius nusquam, quod inuenerim, mentionem fecit Galenus in simplicium medicamentorum censu. Hæc planta non secus Latinis Apios, atq; Græcis ἀπιος nominatur.

Ruel. lapsus

Nomina.

Κολοκυνθίς. COLOCYNTHIS.

CAP. CLXXI.

COLOCYNTHIS sarmenta, foliaque fatiui cucumeris emittit, per terram repentia, diuisa: fructum in speciem mediocris pilæ conglomeratum, vehementer amarum. quem legere oportet, cum cœperit in pallidum colorem permutari. Medulla fructus purgatoriam vim habet, si quatuor oboli cum aqua mulsa, melle cocto, myrrha, & nitro excipiantur, & cogantur in catapotium. Arefactæ pilæ teruntur, & infusæ clysteribus prosunt neruorum resolutioni, coxendicum doloribus, & coli vitij, ut quæ bilem, pituitam, & strigmenta, interdum etiam cruorem eliciant. sætus admotæ enecant. Dentium dolorem tollit, si vna repurgetur, & luto oblita cum aceto & nitro inferuescat, hocque iure decocti dentes colluantur. Si aqua mulsa, aut passum in eadem incoquatur, & sub diuo refrigescat, potu crassum humorem, & strigmenta alui detrahet: stomacho supra modum aduersatur. subdita ex ea balano alui excrementa eiiciuntur. Virentis succo vtilissimè ischiadici perfricantur.

COLOCYNTHIS planta est tam medicis, quam seplastarijs vulgaris notitiæ. Verum etsi (ut Mesues est author) præstantissimum ex eius fructu paretur medicamentum ad uaria morborum genera; ea tamen cordi, iecinori, & uentriculo maxime aduersatur, quin & uniuersum perturbat corpus, fastidium, & intestinorum tormina excitans. Abradit enim intestina, & uasorum oscula aperit, adeo ut etiam cruenta sæpe eliciat. Hinc merito fit, ut eam dari prohibeant, nisi prius malefica eius uis prorsus aboleatur, ijs additis antidotis, quæ ad id præstant: cuiusmodi sunt illa, quæ uentriculū, iecur, & cor tum roborare, tū tueri

Colocynthis considerata.

possunt, & quæ lentore suo glutinandi uim habent. Colocynthis trahit pituitosa, crassa, lentaq; corporis excrementa in remotioribus partibus delitescencia: proinde cerebrum, & neruos expurgat, nec non etiam musculos, thoracem, & pulmonem. Eam ob causam uertiginosis, comitialibus, resolutis, conuulsis, hemicrania, diurnoq; capitis dolore affectis, asthmaticis, & egrè spirantibus utiliter in catapotijs exhibetur. Collachrymantes adiuuat oculos, et diutina tussi laborantes. Est præterea uis eius efficax ad omnes frigidos articulorum dolores, præsertim podagricos, et ischiadicos: ad quæ non modò in catapotijs deuoratur, sed etiam clysteribus infunditur, quibus sanè nil præstantius est ad coli cruciatu ex flatu, et frigidityte prognatos. Pellit aquas tam bibita, quàm per sedem infusa. Fit è colocynthis fructu oleum, ad retardandam canitiem, denigrandos capillos, et eorum defluuium cohibendum, si exempta è fructu pulpa, cavitatis oleo repleatur, et in cineribus decoquatur. Eodem mulcentur aurium dolores, et earum incerti sonitus discutiuntur. Colocynthis uires retulit Galenus lib. vi. simplicium medicamentorum, his uerbis. Colocynthis gustu amara est, sed quæ amarissimo medicamento epoto adsunt opera, ea euidenter efficere nequit, ob purgatoriam facultatem, quam ualidam in sese continet, nimirum cum ijs, quæ expurgat, antè et ipsa per aluum excerni præuertens. Viridis ipsius succus intritus ischiadibus prodest. Κολοκυνθίς sic Græcis, Latinis item Colocynthis, et Cucurbita syluestris appellatur: Arabibus, Chandel, Handel, seu Handal: Italis, et Hispanis, Coloquintida: Germanis, Coloquint, et Vuilder kurbisz: Gallis, Coloquinte, et Courle sauuage.

Colocynthis uires ex Galeno.

Nomina.

Ἐπιθύμων. EPITHYMVM.

CAP. CLXXII.

EPITHYMON flos est è thymo durioreatureæ simili. Capitula habet tenuia, & leuia: & in eis caudiculas, quasi capillamenta. Potum cum melle detrahit pituitam, bilemque atram per inferna. Priuatim prodest melancholicis, & inflatis, acetabuli mensura ad quatuor drachmas, cum melle, sale, & aceti exiguo. Plurimum in Cappadocia, & Pamphylia gignitur.

Ff 2 IN